

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

**Hälsa- och sjukvårdens ansvarsnämnds yttrande över betänkandet
Stärkt skydd för den enskilde vid estetiska behandlingar (Ds 2019:20)**
(dnr S2019/04002/FS)

I den remitterade departementspromemorian lämnas förslag till en ny lag om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar. Den föreslagna lagen är avsedd att tillämpas vid sådana kirurgiska ingrepp och injektionsbehandlingar som inte utgör hälsa- och sjukvård och som utförs inom en yrkesmässig verksamhet i syfte att förändra eller bevara utseendet på en människa. I syfte att stärka säkerheten för enskilda som önskar undergå behandlingar av nu aktuellt slag föreslås särskilda bestämmelser om bl.a. kompetenskrav, information och samtycke, åldersgräns, straffbestämmelser och tillsyn. Lagen ansluter i övrigt till regelverket på hälsa- och sjukvårdsområdet.

Ansvarsnämnden har tidigare yttrat sig över ett förslag med samma syfte men med annan inriktning och utformning (SOU 2015:100). Trots det klara behovet av lagreglering på området avstyrkte nämnden det förslaget med hänvisning till bristande rättslig analys och juridiskt hållbar reglering. Nämnden vände sig bl.a. mot att förslaget tog sin utgångspunkt i konsumentlagstiftningen i stället för i hälsa- och sjukvårdslagstiftningen och ansåg att skyddet för den enskildes hälsa hade ägnats alltför liten uppmärksamhet. Nämnden påpekade samtidigt att, eftersom det inte var fråga om hälsa- och sjukvård, ansvaret för legitimerade yrkesutövare som ägnar sig åt kroppsbehandlingar av nu aktuellt slag var oklart, liksom förutsättningarna för tillsyn och ingripanden enligt patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL. Nämnden efterlyste vidare en tydlig 18-årsgräns för större estetiska ingrepp som kan innebära betydande hälsorisker.

Ansvarsnämnden konstaterar att den lösning som nu föreslås i departementspromemorian tillgodoser flera av nämndens tidigare framförda synpunkter. Nämnden kan

därför i stort ansluta sig till inriktningen på förslagen. Den lagtekniska lösningen – att den nu aktuella verksamheten inte utgör hälso- och sjukvård enligt den särskilda lagen, men däremot utgör hälso- och sjukvård enligt PSL, patientdatalagen (2008:355) och patientskadelagen (1996:799) – ter sig dock motsägelsefull och kan även ge upphov till tolkningssvårigheter med hänsyn till att de nämnda lagarna är omfattande och möjligen inte relevanta i alla delar vad gäller mindre betydande estetiska ingrepp. Enligt ansvarsnämndens mening bör en analys göras av vilka bestämmelser i de nämnda lagarna som verkligen är avsedda att tillämpas på verksamhet enligt den nya lagen. Dessa bör preciseras i 4 § i lagförslaget som alltså med fördel kan utformas efter mönster av 3 §. Det är viktigt att ingen tvekan kan råda om tillämpligheten och innebörden av bestämmelser om t.ex. tillsyn, tystnadsplikt och återkallelse av legitimation.

Med preciserade hänvisningar kan dessutom undvikas att komplicera och utvidga innebörden av den egentliga definitionen av hälso- och sjukvård (se 2 kap. 1 § 1 hälso- och sjukvårdslagen, 2017:30) genom att begreppet ges olika betydelse i olika lagar beroende på vilka andra lagar som räknas upp i respektive definition.

Nämnden vill vidare framhålla att det inte kan uteslutas att den föreslagna nya lagen blivit alltför begränsad så att vissa förekommande ingrepp med betydande hälsorisker faller utanför, exempelvis klyvning av tungan. Även andra ingrepp kan tänkas som både kräver medicinsk kompetens och medför hälsorisker som motiverar ett bättre rättsligt skydd. En mera generell definition av lagens tillämpningsområde vore därför önskvärd, men medför självklart svårigheter vad gäller förutsebarheten. Nämnden vill därför framhålla angelägenheten av att utvecklingen på området följs noga så att lagen vid behov kan kompletteras.

Detta yttrande har beslutats av Susanne Billum, ordförande, medicinska revisorn Gerd Fridh, ombudsmannen Annica Jansson, överläkaren Martin Rödholt, leg. sjuksköterskan Ann-Louise Custerson, f.d. regionrådet Monica Selin, barnläkaren Bo Magnusson, riksdagsledamoten Ulrika Heindorff och f.d. riksdagsledamoten Lennart Axelsson. Juristen Ursula Carlgren har föredragit ärendet.

Susanne Billum

Ursula Carlgren